

Színpadi szórakoztatás

Tartalom

Színházak.....	2
Színházi előadások	2
Színházlátogatások	3
Táncgyűttesek	7
Hangversenyek.....	7
Jelmagyarázat	
Elérhetőségek	

Színpadi szórakoztatás

A színpadi szórakoztatás magába foglalja a színházak, táncegyüttesek valamint a hangverseny-szervezők tevékenységét.

Színházak

2008-ban lépett hatályba az előadó-művészeti szervezetek támogatásáról és sajátos foglalkoztatási szabályairól szóló XCIX. törvény, amely alapján a különböző formában (állami fenntartású, alapítványi, egyesületi) működő, de színházi tevékenységet folytató szervezetek egységes elbírálás alá esnek. Ugyanakkor új, eddig csak marginálisan jelen lévő kategóriák is megjelentek: pl. a befogadó színház, amelynek van játszóhelye, viszont nincsen saját társulata, vagy a produkciós színház, amely rendelkezik saját társulattal, de nincs előadásra alkalmas épülete. Az előadó-művészeti törvény lehetővé teszi, hogy évente változzon az egyes színházak besorolási kategóriája, ennek következtében a rendelkezésre álló statisztikai adatok nem, vagy csak korlátozottan hasonlíthatók össze a korábbi időszak adataival.

Hazánk legrégebbi, és elsőként magyar nyelven játszó, ma is működő kőszínháza a Miskolci Nemzeti Színház, amely 1857-ben kezdte meg működését, és többszöri rekonstrukció megvalósulása révén mára Közép-Európa egyik legösszetettebb színházi épületegyüttese jött létre. Már a 19. század óta meghatározó szerepet tölt be kulturális életünkben a Magyar Állami Operaház is, amely Magyarország egyetlen nagy létszámú társulattal rendelkező, kimondottan operákra, balettekre szakosodott és – egyben – a legnagyobb befogadóképességű színháza Budapesten. A nem fővárosi színházak közül a Miskolci Nemzeti Színház tudja a legtöbb nézőt fogadni.

1. tábla

Főbb színházi adatok

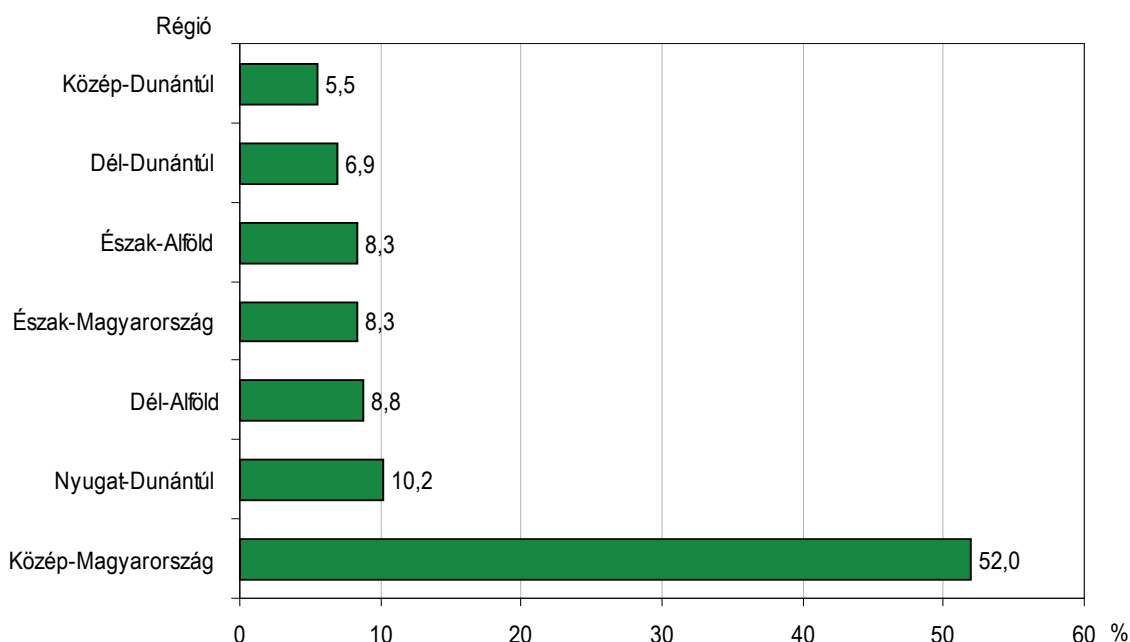
Év	Színházak száma	Előadások száma	Látogatások száma, ezer	Jegybevétel, millió Ft	Állandó főfoglalkozású dolgozók
2009	130	19 056	4 488	8 172	5 638
2010	143	19 188	4 580	7 620	5 629
2011	170	21 185	4 735	8 076	5 540
2011. év a 2009 %-ában	130,8	111,2	105,5	98,8	98,3

2009 óta egyre több a nyilvántartásba vett színház, s ennek következtében kisebb mértékben ugyan, de emelkedett az előadások és látogatások száma is. Az új besorolás kedvező hatása, hogy az évekig csak egyetlen nem városban működő színház mellett 2011-ben további 5 községben is létesült állandó (2 db), befogadó (1 db) és produkciós (5 db) színház. Még így is viszonylag kevés a játszási hely, a lehetőségek a fővárosban és néhány nagyobb városban koncentrálnak, ahová nehezebben jutnak el a más településeken élők. Így általában a színházba járás a nézők egy része számára a jegy árán kívül egyéb járulékos (közlekedés, stb.) költségekkel is jár.

Színházi előadások

2011-ben a fizető látogatóknak átlagosan 1500–2000 Ft-ba került a színházjegy, ez szinte változatlan az utóbbi három évben. A jegyeladásból befolyó pénz az intézmények munkatársainak járó személyi juttatásoknak is csupán felét fedezte, a színházak működését jórészt közpénzekből finanszírozták. Bevételük több mint felét (54,4%-át) tette ki a felügyeleti szervtől kapott, illetve pályázati úton elnyert támogatás.

Színház-előadások megoszlása régióként

Régióként vizsgálva az előadások száma az elmúlt három évben gyakorlatilag nem változott. A közép-magyarországi térség messze kiemelkedik a többi régió közül, elsősorban a főváros miatt, ahol a színházi rendezvények közel felét – 49%-át – tartották. Ezután következik Nyugat-Dunántúl, amelynek részesedése több mint 10%, majd közel azonos (8% körüli) a két alföldi régió és Észak-Magyarország aránya. A legkevesebb előadást Közép- és Dél-Dunántúlon tartották.

A színházak gyakran mutattak be saját épületeiken kívül is előadásokat: más színházakban, illetve erre alkalmas épületekben, pl. művelődési központokban, elsősorban olyan településeken, amelyek állandó színházzal nem rendelkeztek. 2011-ben a fővárosi színházak társulatai 179 alkalommal léptek fel községekben, ahol közel 19 ezer nézőt fogadtak. A városi intézmények előadásai több mint egyharmadát tartották más településen, döntően Budapestre (304), vagy saját megyén belüli településre (189) látogattak el. Az elmúlt évek javuló tendenciája mellett is az összes előadás csupán 4,6%-ával szerepeltek községekben.

Egyre több színházra volt jellemző a bérletek kibocsátása. Ezekből 2011-ben közel 306 ezret értékesítettek, amelynek több mint a fele (52%-a) ifjúsági, egyharmada felnőtt, a többi pedig nyugdíjas, illetve kombinált bérlet volt. (A színházi közönség 22%-a látogatta bérlettel az előadásokat.) Ez a jegyeladási forma mindig is közkedvelt volt azok körében, akik rendszeres színházbajárók, hiszen így kedvezőbb áron, kevesebb utánjárással juthatnak be az előadásokra. Az intézmények ezzel nagyobb kihasználtságot értek el, figyelembe véve, hogy esetenként olyan nézők is megvásárolták a bérleteket, akik egy adott – esetleg más műfajú – produkcióra egyébként nem mennének el.

Színházlátogatások

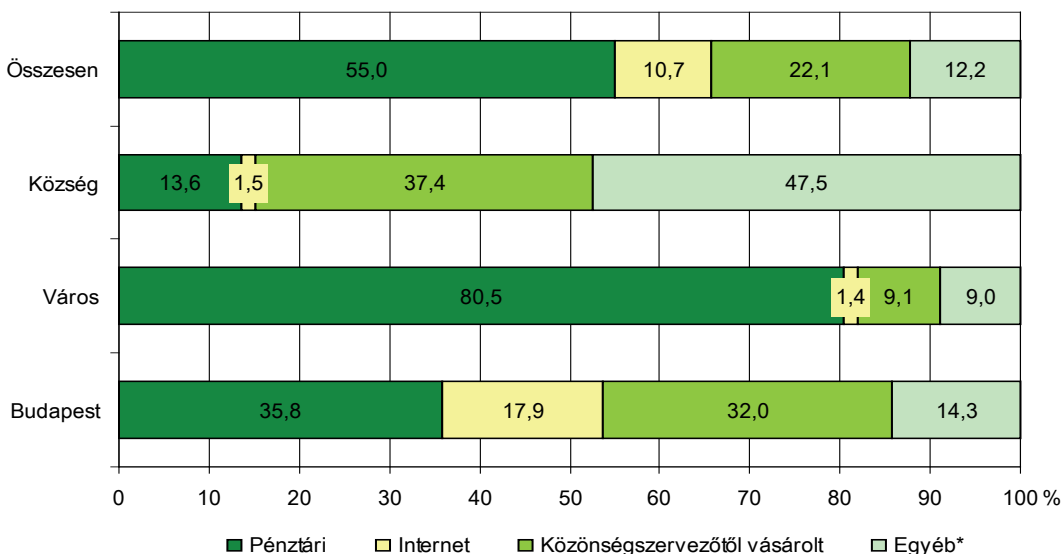
A színházlátogatók több mint fele pénztárnál vásárolt, 22%-a közönségszervezőtől, 10% interneten megrendelt, a többiek tiszteletjeggyel vettek részt az előadásokon.

A vidéki városok színházai a bérletek népszerűsítésével próbálták biztosítani a megfelelő nézőszámot. 2011-ben az előző évinél 10 ezerrel több, csaknem 770 ezer látogatója volt a bérletes előadásoknak, viszont a községi intézményekben egyik évben sem volt ilyenre lehetőség.

Korábban a közönségszervezői hálózat a budapesti színházaknál működött a legjobban, itt a látogatók döntő többsége ily módon vásárolt jegyet. 2011-ben azonban a községekben a nézők több mint 37%-a, míg a fővárosban 32% választotta ezt a formát. A városokban pedig minden 10. látogató vette igénybe a közönségszervező szolgáltatásait.

2. ábra

Látogatók megoszlása településtípus és jegyfajta szerint, 2011

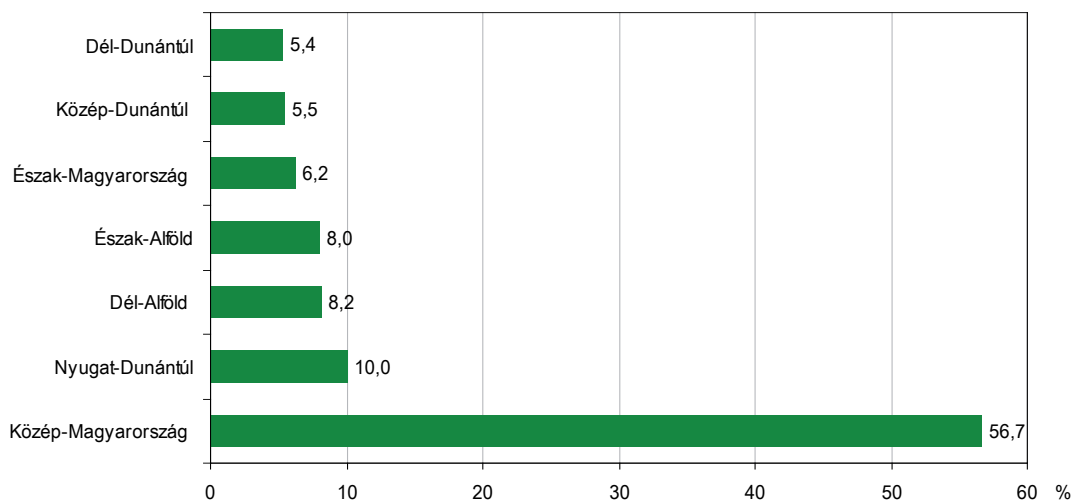

Egyre nagyobb teret kapott – elsősorban a budapestiek körében – az internetes jegyvásárlás, 2011-ben közel 460 ezer látogató – az előző évinél csaknem 15%-kal több – választotta ezt a vásárlási módot. A többi településen csupán 1,5% körüli volt az online beszerzések aránya.

A hagyományos módon értékesített pénztári jegyekre a városokban volt a legnagyobb kereslet: a látogatók 80%-a választotta a jegybeszerzés ezen fajtáját.

3. ábra

Színházlátogatók megoszlása régióinként, 2011

* Az „egyéb” kategóriába tartoznak a póttjeggyel, tiszteletjeggyel és ingyenesen látogatók.

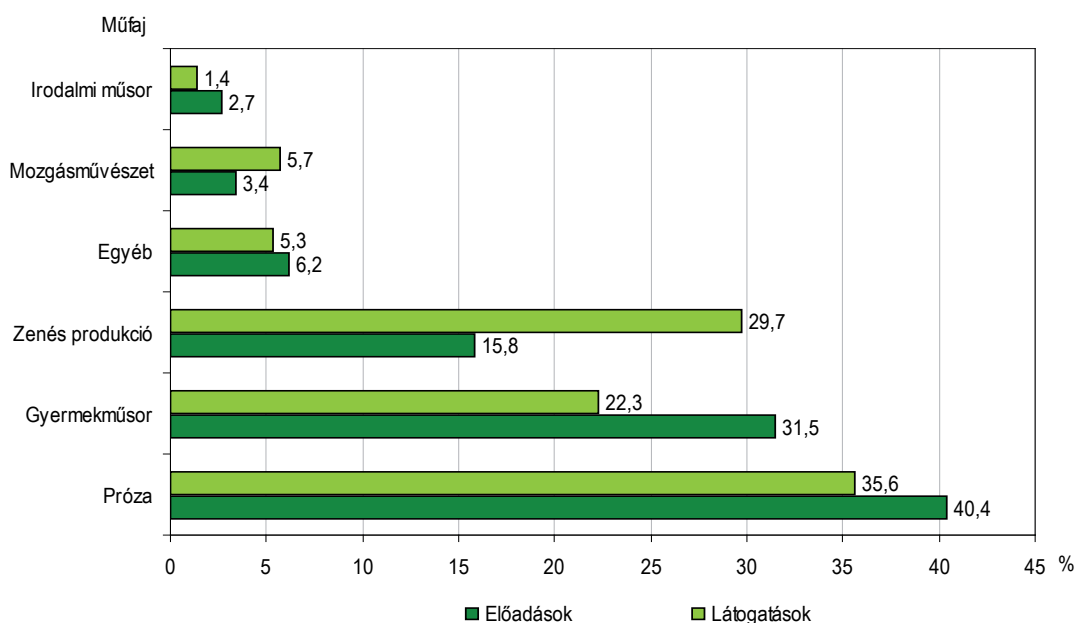
A színházlátogatók száma évről évre nő, de csekélyebb mértékben, mint akár az intézmény-szám, akár az előadásszám. Ennek egyik oka, hogy az újonnan bejegyzett színházak befogadó-képessége általában kisebb, mint a tradicionális intézményeké, a produkciós színházaknak pedig egyáltalán nincs saját épületük.

Régióként vizsgálva a látogatások megoszlását, szinte ugyanaz a tendencia, mint az előadá-soknál.

Az előadások nézőinek településtípusonkénti összetétele még jobban Budapest felé tolódott. 2011-ben az összes látogatás 55%-a a fővárosban, 43%-a a többi városban és alig 2%-a a közsé-gekben volt. Ez abból is adódott, hogy a vidéki városokban általában kisebb színházak működtek, valamint a községekben alig van állandó játszóhely, itt szinte „csak” vendéglőadásokat lehet tar-tani. Érdekes színfolt, hogy Heves megyében viszont a színházi előadások több mint egyharmadát (35%) községekben tartották, és ezek látogatószáma az összesnek a 20%-át tette ki.

4. ábra

Színház-előadások és látogatások megoszlása műfaj szerint, 2011

2011-ben a színházi előadások több mint 40%-ában prózai művek szerepeltek műsoron, ezeknek közel 50%-a tartozott a színművek közé, de nagyon népszerűek voltak még a komédiák is. Látogatószámuk meghaladta az összes látogatás egyharmadát.

Mind a színházak, mind a közönség körében egyre nagyobb hangsúlyt kapnak a gyermekeknek szóló előadások. 2011-ben minden harmadik előadást gyermekeknek rendezték, és ezek az ösz-szes látogatószám 22%-át tették ki.

Az utóbbi években egyre népszerűbbek a zenés produkciók, operettek, musicalek, amelyeknek előadásszáma ugyan jóval elmaradt a prózai művektől, de látogatószáma megközelítette azt. Az opera- és balettelőadásokra, valamint a különböző tánc-, illetve mozgásszínházi bemutatókra is mind több néző volt kíváncsi, a látogatók közel 6%-a ilyen darabokat nézett meg.

Színházak vendégszereplései

Év	Műsoron szereplő darabok	Előadások	Látogatók	Országok
	száma			
Hazai színházak külföldi vendégszereplései				
2009	160	555	111 447	32
2010	147	498	132 603	31
2011	193	630	135 072	39
Külföldi színházak hazai vendégszereplései				
2009	212	388	67 154	34
2010	163	275	47 374	33
2011	171	344	59 739	38

A magyar színháztársulatok rendszeresen szerepelnek külföldön, 2011-ben 39 országban összesen 630 előadást tartottak, és a látogatószámuk meghaladta a 135 ezret. A hazai társulatok évente átlagosan kétszer annyi előadást tartottak a határokon kívül, mint a külföldiek hazánkban. 2011-ben kedvelt célországnak számított Németország és Románia, ahol a külföldi előadások több mint harmadát tartották.

A külföldi előadók 38 országból érkeztek hozzánk, és 344 előadáson szerepeltek, közel 60 ezres nézőszámmal. Említésre méltó, hogy a szlovák és román együttesek tartották a külföldi előadások közel egyharmadát.

A színházi évadok szüneteiben rendszeresen megrendezik hazánkban a szabadtéri játékokat. A műsoron lévő darabok jelentős része színházi előadás volt, de színpadra kerültek komoly- vagy könnyűzenei programok is.

Néhány szabadtéri színház 2011. évi adata

Megnevezés	Előadások	Látogatások	Egy előadásra jutó látogatások
	száma		
Szegedi Szabadtéri Játékok és Fesztivál Szervező Nonprofit Kft.	22	61 118	2778
Városmajori Szabadtéri Színpad	34	17 811	524
Margitszigeti Szabadtéri Színpad	9	17 151	1906
Összpróba Alapítvány	36	15 643	435
Egervári Várszínház	25	9 021	361
Keszthelyi Nyári Játékok	12	6 757	563
Kőszegi Várszínház	33	6 436	195
Pécsi Szabadtéri Játékok, Káptalan Utcai Szabadtéri Színpad	21	5 762	274
Agria Nyári Játékok, Egri Vár	7	5 537	791
Kisvárdai Várszínház és Művészetek Háza, Várszínpad	11	4 106	373

Az előadások száma évek óta közel azonos volt, 300 körül mozog, és a látogatók száma is nagyjából változatlan (160–170 ezer körüli). A legnagyobb befogadóképességgel a Szegedi Szabadtéri Játékoknak helyet adó Dóm tér rendelkezik, így az ott megtartott 22 előadást több mint 60 ezren nézhették meg. Általában telt ház előtt lépnek színpadra a művészek a Margitszigeti és a Városmajori Szabadtéri Színpadon is.

A hivatalos statisztika még az új törvény bevezetése ellenére sem volt képes teljesen egységbe foglalni a színházi világ szerteágazó, sokszínű területeit. Nagyon sok olyan kis egyesület, csoport

működik, ami még nem felel meg a törvényben megfogalmazott kritériumoknak, ezért nem szerepel a statisztikában, mégis nagy jelentőségük lehet egy adott közösség vagy terület kulturális életében, értékeik megőrzésében.

Táncgyűttesek

A hagyományos színházi társulatok mellett számos táncgyűttes működött hazánkban. Tolmácsolásukban láthatjuk a balett, a néptánc, a kortárs tánc, a gyermek táncjáték és a fizikai színház előadásait.

A táncelőadások legrégebbi formája a néptánc, amely segít megismerni az adott nemzet kultúráját, hagyományait és hozzájárul nemzeti identitásuk kialakításához.

4. tábla

Táncgyűttesek főbb adatai

Év	Táncgyűttesek	Előadások	Ebből: belföldön tartott előadások	Látogatók száma belföldön, ezer fő	Egy előadásra jutó nézőszám, fő
	száma				
2009	29	1 516	1 251	350,8	231
2010	38	1 773	1 514	454,7	256
2011	35	1 367	1 115	341,9	250

Hazánk legnagyobb hagyománnyal rendelkező népi együttesei a Honvéd Együttes, és a Magyar Állami Népi Együttes, melyek immár több mint 60 éves múltra tekintenek vissza. Az előbbi a mai napig „utazó színház”-ként üzemel, mivel nincs saját előadóterme. Ez a két társulat tartja hazánkban a legtöbbet, az összes előadás egyötöd részét, látogatószámuk pedig megközelíti az összes egynegyedét. Az együttesek rendszeresen szerepelnek a határokon túl is.

Másik nagy mozgásművészeti ág a balett, amelynek kiemelkedő – és egyben legrégebbi – képviselői hazánkban a Szegedi Kortárs Balett társulata és a Győri Balett együttese. Ezek a társulatok fellépésüknek csupán felét tartották saját épületükben, a többit vendégszereplőként járták az országot.

A hivatalos statisztikában nyilvántartott 35 táncgyűttes a magyarországi produkciókon kívül 2011-ben 29 országban mutatkozott be, ahol 252 előadáson 113 ezren nézték meg őket.

Hangversenyek

A hangversenyek szervezésére a 90-es évek végén az Országos Filharmónia és az Országos Rendezőiroda megszűnése után regionális szervezetek jöttek létre, amelyek segítik a zene- és énekkarokat a fellépéseik szervezésében. Ebben mellettük zenei intézmények, társulások, illetve magánszemélyek is részt vállalnak.

A komolyzenei hangversenyek egyik legrégebbi fellegvára hazánkban a jelenleg felújítás miatt zárva tartó Zeneakadémia hangversenyterme, amely hosszú évtizedek óta ad otthont a komolyzene művelőinek és hallgatóinak egyaránt. Magyarország minden igényt kielégítő hangversenyterme a 2005-ben átadott budapesti Művészetek Palotájában található koncertterem. A legfiatalabb, hangversenyek előadására alkalmas helyszín a kiváló akusztikájú, 2010-ben átadott pécsi Kodály Központ hangversenyterme.

A kifejezetten hangversenyteremnek épült helyiségeken kívül előszeretettel tartanak koncerteket a muzsikások templomokban, kiállítási csarnokokban, színházakban, vagy különböző intézmények nagytermeiben is.

Hangversenyek adatai

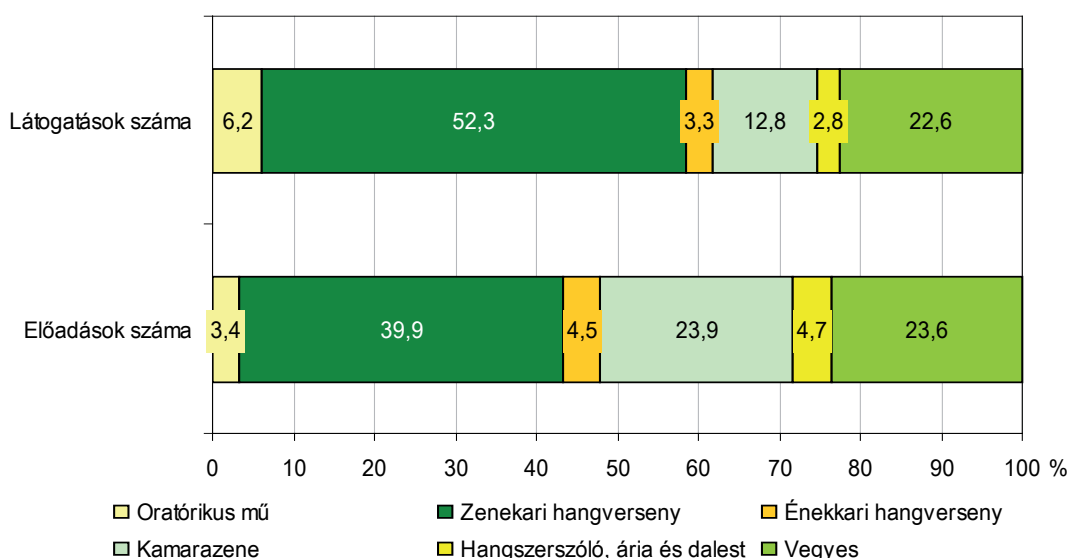
Műfaj	2009	2010	2011
Előadások száma összesen	3 561	3 654	3 830
Ebből: oratórikus mű	141	109	128
zenekari hangverseny	1 324	1 232	1 530
énekkari hangverseny	162	129	174
kamarazene	973	1 023	915
hangszerszóló, ária és dalest	133	156	180
vegyes	828	1 005	903
Látogatások száma összesen, ezer	1 219	994	1 197
Ebből: oratórikus mű	91	60	74
zenekari hangverseny	572	459	626
énekkari hangverseny	42	35	39
kamarazene	205	157	153
hangszerszóló, ária és dalest	37	26	34
vegyes	272	257	271

A hangversenyekre csakúgy, mint a színházak előadásaira bérletet lehet váltani, ezekből 2011-ben csaknem 100 ezret bocsátottak ki, amelynek több mint 70%-a ifjúsági volt. Az összes bérlet közel egynegyedét a fővárosban, a többit pedig a vidéki városokban értékesítették.

Évről évre emelkedett az előadások száma, 2011-ben a 3830 hangverseny 94%-át városokban tartották, ennek is az egyharmadát a fővárosban. Az előadóművészek 410 várost és 98 községet látogattak meg. Jelentős volt – az összesnek több mint fele – az ifjúság számára tartott komolyzenei koncert.

5. ábra

Hangversenyek és ezek látogatóinak megoszlása műfaj szerint, 2011

Az előadások műfajok szerinti összetétele lényegesen nem változott az évek során, a zenekari hangversenyek teszik ki az összes előadás legnagyobb részét, mintegy 35-40%-át. Ezen kívül 20% fölötti a részesedése a kamarazenei, és a vegyes előadásoknak is, a legkevesebb bemutatót az oratórikus művekből tartják. Ugyanez a tendencia mutatható ki a látogatások számát tekintve is. A legkevesebb nézőt az ária (szólóének hangszeres kísérettel) és dalest előadás vonzza.

Megjegyzések

A százalék- és viszonyszámok számítása kerekítés nélküli adatokból történt.
Az egyes táblákra vonatkozó megjegyzések a táblák alján találhatóak.

Jelmagyarázat

- = A megfigyelt statisztikai jelenség nem fordult elő.
- .. = Az adat nem ismeretes.

ISBN 978-963-235-379-1

Elérhetőségek:

Felelős szerkesztő: Janák Katalin főosztályvezető

További információ: Lakatos Gyuláné

Telefon: (+36-1) 345-6698, e-mail: Gyulane.Lakatos@ksh.hu

[Információs szolgálat](#), telefon: (+36-1) 345-6789